

Çizgi roman **sanattır**

Akademisyen Bart Beaty, '**Sanat** Karşısında Çizgi Roman' adlı incelemesinde hem çizgi romanın kültürel olarak değersiz görülmesine sebep olan süreçleri hem de yakın dönemdeki öne çıkışının nasıl gerçekleştiğini sorguluyor.

ÇAĞLAYAN ÇEVİK
ccevik@hurriyet.com.tr

Kim bilir kaç nesil, ders kitaplarının arasına koyup gizliden okuduğu çizgi romanlar yüzünden anne-babasından azar işitti. Kim bilir kaçının çocukluk anılarını, çizgi roman mürekkepleri renklendirmişti. Sonra, biraz televizyonun yaygınlaşmasıyla, sessiz sedasız çekildiler ortalıktan, **kitaplardan bodrumlara, oradan da sahaf tezgâhlarına düştüler.** Dünyada 90'ların başında, ülkemizde 2000'li yıllarla birlikte hem eski 'dostlar' geri döndü hem de yenileriyle tanıştık.

Muhakkak hatırlayacaksınız, yakın zamanda öyle bir 'furya' oluşmuştu ki, bir zamanlar 'tu kaka' diyerek çizgi romanları kötüleyenler bile ellerinde çizgi romanlarla dolaşmaya başlamıştı. Klasik eserlerin uyarlamalarının akabinde, yayınevleri çizgi roman yayımlamanın o kadar da kötü olmadığını kanaat getirip, 'seçkin' eserleri basmaya başlamıştı. Kim derdi ki, bir dönemin efsanesi yeniden doğacak, bu kez kısa sürede iade-i itibar edilecek ve hakkı teslim edilecek... Oysa okurları çizgi romanları raflardan indirse de çizerler yaratmaya, yeni yetenekler dünyanın aklını başından almaya devam ediyordu.

Birçokları, 2000'li yıllarda internet ve sinema sektörünün çizgi roman dünyası için birer itici güce dönmesinden çok önce, '**küresel ölçekte bu yeniden doğuşu Art Spiegelman ve başyapıtı 'Maus'a bağlar.**

Auschwitz'den sağ kurtulmuş babasıyla ilişkisini anlattığı otobiyografik çizgi romanında Spiegelman'ın, Holokost'tan kurtuluş hikâyesini anlatırken -tıpkı Heriman'ın 'Krazy Kat' dizisindeki gibi- antropomorfik bir görsel yaklaşımı benimsemesi, temel kırılma noktalarından biriydi.

Şüphesiz 'Maus', yayımlandıktan sonra yarattığı etki ve hakkında çıkan birbirinden önemli övgüler onun kısa sürede 'akademik çevreler'de de fark edilmesini sağlamış, akademisyenler bir çizgi romanı adeta bir '**sanat** eseri' gibi irdelemeye başlamıştı. Comics Journal editörü Gary Gro-

th, Amerikan çizgi roman dünyasının kült adlarından Robert Crumb'la Spiegelman'ı mukayese ederken şöyle der: "Crumb çığır açan bir çizerdi, Spiegelman ise çığır açıcı bir 'eser'e imza attı."

Gerçekten, Spiegelman'ın o gün yarattığı etkiyle bugün Joe Sacco ('Filistin', 'Gazze'nin Dipnotları', 'Güvenli Bölge Gorazde'), Antonio Altarriba (Uçma **Sanatı**) gibi **sanatçıların** eserleri ödüllere değer görülüyor.

Tüm övgülere, ödüllere rağmen kimileri **Red Kit**, Asteriks, Ten Ten, Snoopy, Donald Amca, Süper-Man, X-Men, Sandman gibi çizgi dünyanın efsanelerini görmezden gelip ciddiye almasa da uzun yıllardır 'dokuzuncu sanat' diye söz ediliyor çizgi romandan. Peki bu bir abartı mı, yoksa hakikaten **sanat** 'içinde' çizgi romanın yeri bu denli önemli mi?

Akademisyen Bart Beaty, 'Sanat Karşısında Çizgi Roman' adlı incelemesinde bu soruyu masaya yatırıyor. Tüm derinliğine inerek çizgi romanın tarihsel serüvenini aktarırken dünden bugüne bütün 'kırılma noktaları' ve 'efsaneleriyle' çizgi romanın neden ve nasıl bir sanat olduğunu, sanatçılar ve eserler üzerinden aktarıyor. 'Donald Amca'nın yaratıcısı Carl Barks'tan Charles M. Schulz ve 'Snoopy'ye, Roy Lichtenstein'dan Stan Lee ve Marvel dünyasına kadar tüm 'unsurları' irdelerken, başta Amerika olmak üzere İngiltere'de yayımlanmış çizgi roman araştırmalarına ve 'çizgi roman' dünyasının değerini ortaya çıkaran koleksiyon kültürüne de değiniyor. Çizgi romanın **sanatsal**/eleştirel teorisini kaleme alırken o hor gördüğümüz çizimlerin düpedüz **sanat** eseri olduğunu çok basit ve bir o kadar etkili biçimde anlatıyor Beaty.

SANAT
KARŞISINDA
ÇİZGİ ROMAN

Bart Beaty
Çev.: Nurettin
Elhüseyni
Yapı Kredi Yayınları,
2017
255 sayfa, 25 TL.